

Liubov Fedulova
D.Sc. (Economics), Professor,
Kyiv National Trade and Economic University, Kyiv, Ukraine
19 Kyoto Str. Kyiv, 02156, Ukraine
fedulova2010@rambler.ru

Innovativeness of the economies of the EU and Ukraine: undertakings to narrow the gap

Abstract. The article provides comparative characteristics of the level of innovation development in the EU member countries and Ukraine based on official statistics and international rankings. The authors

have identified the factors which constrain the implementation of innovations and impede competitiveness in Ukraine. They are insufficient demand for innovation; lack of development institutions; a small number of highly qualified innovation managers capable of working in the innovation sector; lack of consistency of state educational, scientific, technological, industrial and innovation policies. The present work covers the best policies of the European Union related to the formation of innovative space in the EU, as well as mechanisms for the regions' «smart policies» implementation to ensure the realisation of their potential.

The author has made the proposals related to the ways of narrowing the gap in innovation development between the EU and Ukraine, including the formation of an institutional framework for interaction between the state and private companies in order to provide the implementation of innovative development programmes, regional programmes of assistance to small businesses and specific projects within the relevant state programmes developed for high-tech sectors. It is proved that borrowing the best practices of the EU member countries in addressing strategic and tactical problems on the formation of the national innovation system will be a catalyst of innovation development of Ukraine narrowing the gap at the stage of formation of knowledge economy.

Keywords: Innovative Factor; Human Potential; Intellectual Resource; Ratings

JEL Classification: O15; O38

DOI: <http://dx.doi.org/10.21003/ea.V156-0005>

Федулова Л. І.

доктор економічних наук, професор, кафедри менеджменту,
Київський національний торговельно-економічний університет, Київ, Україна

Інноваційність економіки ЄС та України: напрями скорочення розриву

Анотація. У статті наведено порівняльну характеристику рівня інноваційного розвитку країн Євросоюзу й України на основі даних офіційної статистики й міжнародних рейтингів. Виявлено причини, що стримують реалізацію ролі інноваційного фактору в підвищенні конкурентоспроможності української економіки. Розроблено пропозиції у напрямі скорочення розриву в інноваційному розвитку між ЄС та Україною.

Ключові слова: інноваційний фактор; людський потенціал; інтелектуальний ресурс; рейтинги.

Федулова Л. И.

доктор экономических наук, профессор, кафедра менеджмента,
Киевский национальный торгово-экономический университет, Киев, Украина

Инновационность экономики ЕС и Украины: направления сокращения разрыва

Аннотация. В статье приведена сравнительная характеристика уровня инновационного развития стран Евросоюза и Украины на основе данных официальной статистики и международных рейтингов. Выявлены причины, сдерживающие реализацию роли инновационного фактора в повышении конкурентоспособности украинской экономики. Разработаны предложения в направлении сокращения разрыва в инновационном развитии между ЕС и Украиной.

Ключевые слова: инновационный фактор; человеческий потенциал; интеллектуальный ресурс; рейтинги.

1. Постановка проблеми. Для реалізації політики євроінтеграції державна влада, виходячи з позицій принципів збереження самобутності й національної ідентичності, повинна мати науково обґрунтовану й практично орієнтовану програму не лише з гаслами про реформування національної економіки, але й наявними механізмами переведення її в режим посиленого інноваційного розвитку в рамках реалізації положень європейської економічної моделі. Прагнення більш активного міжнародного співробітництва України вимагає розробки адекватної державної інноваційної політики, яка враховувала би досвід та успішні практики країн Європейського Союзу, яким за досить короткий період вдалося сформувати не лише сучасні національні інноваційні системи, але й інтегровану інноваційну систему.

2. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Характерні явища в процесах інноваційного розвитку країн ЄС були розглянуті в роботах європейських економістів-теоретиків і експертів-практиків [1-3], російських та українських вчених [4-6]. Проте в нових умовах посилення інтеграційних викликів й необхідності підвищення конкурентоспроможності в усіх сферах діяльності актуалізуються питання щодо подолання розриву в інноваційному розвитку України та країн ЄС.

3. Метою статті є порівняльний аналіз існуючої системи показників у світовій практиці й українській статистиці щодо оцінки інноваційності розвитку економіки, виявлення й ви-

користання кращого досвіду політики Європейського Союзу в напрямі скорочення розриву в інноваційному розвитку.

4. Основні результати дослідження. Сьогодні Україна стоїть перед вибором найбільш оптимальної моделі інтеграції вітчизняного бізнесу у світовий простір для забезпечення сталого економічного зростання. Здійснити це можливо лише за допомогою інновацій. Однак, згідно даних, наданих Держстатом України, інноваційна активність вітчизняних суб'єктів господарювання характеризується низькими показниками. Зокрема, динаміка інноваційної активності підприємств в Україні має нерівномірний характер відносно кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, і хоча в кризові 2008-2009 рр. їх кількість зменшилася не суттєво, а в 2012 році порівняно з 2011 роком дещо зросла (12,8% проти 11,5%), то в 2013 році інноваційна активність промислових підприємств підвищилася до рівня 16,8%; у 2014 р. лише три чверті (16,1%) інноваційно активних промислових підприємств упроваджували інновації [7]. Слід зазначити, що визнаний у світі низовий поріг цього показника складає 20%.

Така ситуація суттєво впливає на позиції України в основних світових рейтингах (табл. 1), які не відповідають наявному в країні потенціалу. І хоча в 2015 році порівняно з 2013 роком Україна дещо піднялася в більшості рейтингів, проте якість інститутів, ефективність державного управління й інвестиційний клімат залишають бажати кращого.

Крім того, Україна опустилася на 87 місце в рейтингу країн з розвинутим «електронним урядом». Ще 2 роки тому наша країна займала в цьому рейтингу більш привабливе 68 місце. При цьому Україна втратила найбільше позицій в індексі онлайн-сервісів. Це означає, що країна досить повільно розвиває електронні сервіси.

Табл. 1: Конвергенція країн-членів ЄС у здійсненні інновацій
Tab. 1: Ukraine in international ratings which estimate the level of innovative development

№	Назва Міжнародного рейтингу	Сутність рейтингу	Місце України 2013-2014	Місце України 2014-2015	Місце України 2015-2016
1	Глобальний індекс інноваційності (Global Innovation Index) INSEAD, WIPO	Оцінює рівень інноваційності країн з урахуванням стану підтримуючої екосистеми та обсягів випуску інноваційної продукції	71	63	64
2	Рейтинг легкості ведення бізнесу (Doing Business), Світовий банк	Ранжирує країни за ступенем сприятливості умов для ведення бізнесу	112	96	83
3	Глобальний індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Report), Світовий економічний форум	Оцінює здатність країн забезпечити високий рівень добробуту своїх громадян, шляхом продуктивного використання доступних ресурсів	84	76	79
4	Міжнародний рейтинг розвитку електронного уряду (E-Government Survey), ООН	Оцінює успіхи країн щодо упровадження електронного уряду у порівнянні один з одним	-*	87	-
5	Міжнародний рейтинг готовності до мережевого суспільства (Networked Readiness Index), ООН	Оцінює здатність країн до сприйняття й використання ІКТ	73	81	71

Джерело: [8-12]
Source: [8-12]

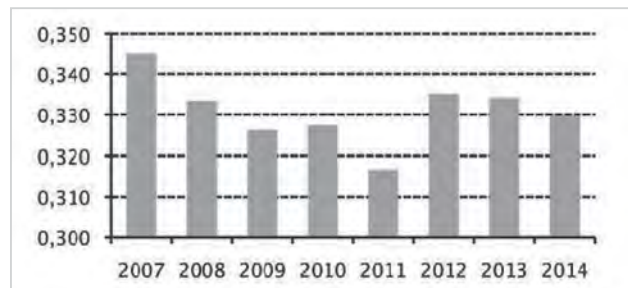
За всі роки незалежності державі так і не вдалося вирішити ключове завдання – сформувати організаційні, соціально-економічні та правові умови для здійснення інноваційного процесу. В огляді інноваційного розвитку України [13] справедливо зазначається, що «важливість інновацій визнається в багатьох правових і політичних документах, у тому числі на найвищому рівні. Однак усе ще відсутнє цілісне бачення національної інноваційної системи, її різних компонентів та їхньої взаємодії. Переважає вузьке тлумачення інновацій, у якому підкреслюються лише технологічні аспекти. У політиці велика увага приділяється підсистемам науки й інноваційним посередникам, однак значно менший акцент робиться на необхідності заохочення інноваційної діяльності в підсистемі підприємств, особливо малих і середніх, що є важливою рушійною силою економічного розвитку. Недостатньо розглядаються зв'язки між підсистемами, у тому числі між наукою та бізнес-сектором, які є ключовими для визначення стратегії в галузі науки, технологій та інновацій». Таким чином, ще в 2013 році експерти ЄС рекомендували Україні слідувати принципам сучасної інноваційної політики, що пройшла випробування в різних країнах і була складовою інтеграційних процесів.

У більшості розвинених країн Європи стратегії інноваційного розвитку набули більш відкритого характеру, стали деталізованими, орієнтованими на певні сегменти інноваційного ринку, моніторинг інноваційної діяльності став більш організованим. У березні 2010 року була схвалена нова європейська стратегія економічного розвитку на найближчі 10 років – «Європа 2020: стратегія розумного, сталого й всеосяжного зростання» [14], яка передбачає досягнення високих темпів інтелектуального, сталого й всебічного зростання економіки, що забезпечить Європі провідну роль у конкурентній боротьбі на міжнародному ринку. Нові держави Євросоюзу, використовуючи Структурні фонди ЄС (Structural Funds of the European Union), розробили стратегії й програми інноваційної політики. Зокрема, лідером у плановому використанні Структурних фондів ЄС для цілей розробки інноваційної стратегії виступає Естонія. Використовуючи фонди ЄС на проведення структурних перетворень у розмірі 10 млн євро, спеціально призначених для вдосконалення процесу інновацій, уряд Польщі роз-

робляє нові стратегії, які покликані забезпечити загальну ефективність нових і вже реалізованих ініціатив у сфері інновацій. Визначивши той факт, що державні видатки на підтримку інновацій у приватному секторі не були використані настільки ефективно, наскільки це передбачалося, представники влади в Польщі шукають нові напрямки використання цих коштів [15].

В останні роки інноваційна складова регіональної інноваційної політики постійно перебуває в центрі уваги країн ЄС. Важливим інструментом для визначення стану та місця країни/регіону в сучасному глобальному світі є реалізація концепції бенчмаркінгу, тобто вимірювання розвитку у порівнянні з іншими країнами. Розуміння джерел і моделей інноваційної активності в економіці є фундаментальним для розробки найкращої стратегії. Це головна мета INNO-Metrics, що включає два інструменти: Європейське інноваційне табло (European Innovation Scoreboard – EIS) та Іннобарометр (Innobarometer). EIS прагне щорічно виявляти стандарти інноваційної активності країн ЄС на основі статистичної інформації з різних джерел, у першу чергу – на основі огляду інновацій ЄС. Іннобарометр доповнює результати EIS, аналізуючи окремі аспекти інновацій за допомогою опитування 3500 випадковим чином відібраних компаній ЄС. Використання єдиних показників статистики дозволяє країнам ЄС проводити оцінку інноваційної діяльності у порівнянні з основними конкурентами, визначати лідерів й аутсайдерів інноваційного розвитку, проводити оцінку інноваційної діяльності у порівнянні з основними конкурентами – США та Японією, виявляти й використовувати кращий досвід. У той же час аналізується стан досягнення конвергенції в ефективності інноваційного розвитку самих країн ЄС (рис. 1).

Як бачимо, цей процес нерівномірний й обумовлений, на думку експертів, як політичними, так і структурними факторами. Слід зазначити, що темпи середньорічного приросту інноваційного індексу обчислено за восьмирічний період (2007-2014 рр.). Та все ж найбільш сприятливий інноваційний клімат поза межами Європи складається в Південній Кореї, США та Японії. Показники цих країн перевершують середньоєвропейський результат на 24%, 22% і 14% відповідно, відзначає Європейське інноваційне табло. Зокрема, світо-

* - у ці роки дослідження не здійснювалися
Рис. 1: Україна в міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень інноваційного розвитку
Джерело: [16]

Fig. 1: Convergence of EU member countries in realization of innovations (innovation scoreboard)
Source: [16]

ві інноваційні лідери випереджають європейські країни за обсягом витрат на фінансування науково-дослідних розробок у бізнес-секторі, кількості РСТ-патентів, а також за часткою населення, що володіє дипломами про вищу освіту.

Для здійснення зіставлення показників внутрішні витрати на R&D виражають як частку від ВВП (наукоємність ВВП), або у розрахунку на душу населення. Так, за оцінками експертів, у країнах ЄС 28 у період з 2002 по 2005 рр. наукоємність ВВП дещо скоротилася (з 1,87% до 1,82%), а з 2006 р. поступово зростала й у 2013 році досягла 2,01% незважаючи на невеликий спад у 2010 році (табл. 2).

Табл. 2: Питома вага витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт у ВВП, %
Tab. 2: The share of expenditures on the implementation of scientific and technical works in GDP, %

Країна	2010	2011	2012	2013
ЄС 28	1,93	1,97	2,01	2,01
Болгарія	0,59	0,55	0,6	0,65
Естонія	1,58	2,34	2,16	1,74
Іспанія	1,35	1,37	1,32	1,27
Латвія	0,6	0,7	0,66	0,6
Литва	0,78	0,9	0,9	0,95
Німеччина	2,72	2,8	2,88	2,85
Польща	0,72	0,75	0,89	0,87
Румунія	0,45	0,49	0,48	0,39
Словаччина	0,62	0,67	0,81	0,83
Угорщина	1,15	1,2	1,27	1,41
Чеська Республіка	1,34	1,56	1,79	1,91
Україна	0,83	0,74	0,75	0,7

Джерело: [7]
Source: [7]

Хоча обсяг витрат у 2013 р. дещо збільшився, його частка у ВВП залишилася значно нижчою, ніж у Японії (3,38% – у 2011р.) та США (2,81% – у 2012р.) та майже відповідала рівню наукоємності ВВП Китаю [7]. Кількість дослідників у країнах ЄС 28 в останні роки збільшується. У 2013 р. вона становила 1730,0 тис. осіб (в еквіваленті повної зайнятості), що на 41,0% більше ніж у 2003р. Аналіз персоналу R&D в країнах ЄС 28 за секторами в 2013 р. показує, що 48% дослідників зосереджено у підприємницькому секторі, 39% – у секторі вищої освіти, 12% – у державному секторі. Загальна кількість безпосередніх виконавців наукових та науково-технічних робіт у 2013р. в середньому склала 1,1% робочої сили ЄС 28. При цьому найвищою (близько 2,0%) ця частка була в Данії, Фінляндії та Люксембурзі, а найнижчою – у Румунії та на Кіпрі – менше 0,5%. [7].

Слід зазначити, що Україна немає в європейському табло, оскільки країна – не член ЄС, але для оцінки стану розвитку потрібно розглядати індикатори національної статистики у порівнянні з іншими країнами. Так, за офіційними статистичними даними, питома вага загального обсягу витрат на наукову та науково-технічну діяльність у 2014 році у ВВП України становила 0,66% (проти 0,7% у 2013 році), у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,26%. Майже чверть загального обсягу витрат була спрямована на виконання фундаментальних досліджень, які на 96% профінансовано за рахунок коштів державного й місцевих бюджетів. Частка витрат на виконання прикладних досліджень становила 16,5%, понад дві третини яких асигнувалися за рахунок коштів державного й місцевих бюджетів, та 20,5% – за рахунок коштів підприємницького сектору. В Україні кількість дослідників (як і загальна кількість виконавців R&D) постійно зменшується. У 2014 році становила 58,7 тис. осіб, більше половини яких працювало у державному секторі (55,3%), понад третина – у підприємницькому (34,5%) і 10,2% – у секторі вищої освіти. Питома вага виконавців наукових та науково-технічних робіт у кількості зайнятого населення становила 0,5% [7].

В останні роки ключова роль в інноваційній політиці ЄС відводиться регіонам. Згідно досліджень ЄК ООН [17], різні типи регіональних інноваційних систем можуть співіснувати у межах однієї країни, у тому числі й інформаційні центри, промислові зони виробництва, розвиток яких не обумовлений впливом науки й технологій (S&T; Science and Technology). Так, близько 13% регіонів ОЕСР нараховують половину всіх інвестицій ОЕСР, пов'язаних із R&D. R&D і патентування найбільш сконцентровані у типових наукоємних районах країн-членів ЄС. Вони змінюються залежно від різних парадигм технологій (зелені технології, біотехнології та ІКТ тощо). Враховуючи специфіку та локалізовані характеристики нетехнологічних інновацій, регіональна влада прагне відігравати суттєву роль у підтримці креативних фірм і культурно-середовища, що сприяє продуктивності, наприклад, пропонуючи цільові послуги для малих і середніх підприємств.

Сьогодні найбільш важливою характеристикою інноваційної системи країн ЄС є децентралізація. Так, наприклад, у Франції органи регіонального рівня наділені значною автономією в частині реалізації заходів щодо підтримки інновацій. Структури ж на національному рівні тільки координують цю політику, у той час як розуміння особливостей місцевої економіки дає регіональним економічним агентам порівняльну перевагу. Цю ієрархію відносин наочно ілюструють так звані контрактні проекти типу «держава – регіон» [18]. У Франції успішно працюють європейські центри бізнес-інновацій (CEEI7), об'єднані у французьку асоціацію (мережу) інновацій (RETIS8), відому як «Retis Innovation», що налічує понад 133 члени: технополіси, центри бізнес-інновацій, інкубатори й «полюси конкурентоспроможності». Асоціацію RETIS, члена Всесвітньої мережі наукових і технологічних парків (IASP9), було створено для підтримки інноваційних проектів членів об'єднання, що здійснюється на території Франції. Асоціація RETIS налічує: 53 технополіси, 30 інноваційних інкубаторів; 5 навчальних інкубаторів (incubateurs ecoles), 36 європейських центрів бізнес-інновацій (CEEI); 6 полюсів конкурентоспроможності. Загалом організація здійснює супровід близько 13 тис. інноваційних підприємств Франції.

Аналіз економічних результатів розвитку національних інноваційних систем (НІС) показує поступовий перехід в інноваційній політиці від питань ключової науково-технологічної складової до стимулювання інновацій, що передбачає зростання витратів на НДДКР, розширення горизонтальної й вертикальної координації між учасниками НІС, посилення регіонального рівня інноваційного розвитку. На сучасному етапі інноваційна політика ЄС набула комплексного, системного та довгострокового характеру з чіткими кількісними та якісними орієнтирами. При цьому розробка інноваційної політики на кожному рівні відбувається з урахуванням тенденцій розвитку інших рівнів. У цьому контексті, інноваційна політика України повинна бути переорієнтована на більше врахування складової попиту, оскільки вона вважається менш витратною. Практика вимагає принципово іншого підходу до генерації інновацій, адекватного глобальному й віртуально-мережевому принципу організації діяльності. Останнє означає мережеву й самоорганізаційну парадигму взаємодії між інноваторами, менеджерами, фінансистами й споживачами [4]. Регіони все частіше сприймаються на рівні, де інновації розвиваються найбільш ефективно через співтовариства інноваторів, місцеві кластери й через ефекти взаємного інтелектуального збагачення дослідницьких інститутів. Такі зміни надають шанс українським виробникам: інтегруючись у вже існуючі міжнародні мережі та технологічні й збутові ланцюжки, зберегти не лише свою виробничу спеціалізацію, але й конкурентні переваги. Вихід на ринок для них можливий у якості виконавців певного виробничого етапу. До того ж розвиток мережі взаємодіючих учасників ринку, орієнтований на заміну ієрархічної корпоративної структури, перехід до модульних мереж у роботі та виробництві інноваційної продукції відкриває нові можливості для малого та середнього інноваційного бізнесу.

Головним завданням залишається підвищення сприйнятливості бізнесу й економіки до інновацій шляхом здійснення наступних заходів: підвищення інвестиційної прива-

бливості перспективних високотехнологічних секторів економіки; сприяння перетіканню капіталу й залучення найбільш кваліфікованих кадрів до цих секторів за допомогою реалізації комплексу заходів податкового, тарифного й іншого типів державного регулювання, а також різних типів фінансової підтримки; модернізація секторів економіки, у тому числі за рахунок податкового стимулювання технологічної модернізації, сприятливого митного режиму ввозу імпортованого устаткування й посилення вимог технічного регулювання; усунення в системі державного регулювання (включаючи технічне, митне й податкове регулювання) бар'єрів, що перешкоджають інноваційній активності; нарощування витрат на співфінансування інноваційних проектів приватних компаній, у тому числі за допомогою вдосконалювання регулювання галузі венчурного фінансування, реалізації проектів підтримки кооперації бізнесу й вузів, а також вибудовування роботи з бізнесом щодо розробки й здійснення ними програм інноваційного розвитку; реалізація регіональних програм сприяння малому бізнесу, а також підтримки виконання конкретних проектів у рамках відповідних державних програм і підпрограм, розроблених для високотехнологічних секторів економіки.

Актуальним залишається питання формування «інноваційного ліфта» – сучасної екосистеми інститутів розвитку, що здійснюють державну підтримку інноваційної діяльності при

безпосередній участі Мінекономрозвитку України, а також інших заінтересованих державних органів виконавчої влади. Основним завданням такої структури має бути підтримка проектів, важливих для держави, технологічно складних і перспективних з позицій сталого розвитку економіки країни.

5. Висновки. Дослідження показують, що Україна та європейські країни рухаються з різними швидкостями на шляху до створення інноваційної системи. Тоді як у країнах Європейського Союзу активно розроблялися методологічні основи інноваційної системи на регіональному та національному рівнях, були зроблені практичні кроки до створення інноваційних моделей розвитку в рамках окремих територій, а також проведена їхня апробація, в Україні одержували законодавче закріплення лише окремі аспекти інноваційної діяльності: визначення кола ключових понять, пов'язаних з інноваціями, а також повноважень державної та регіональної влади щодо підтримки інноваційної активності тощо. На сьогоднішній день можна стверджувати, що запозичення передового досвіду європейських країн у розв'язанні стратегічних і тактичних завдань щодо формування національної інноваційної системи з обов'язковим урахуванням вітчизняного доробку повинно стати каталізатором інноваційного розвитку України та подолання розриву на етапі становлення сучасного формату інноваційної моделі економіки, що вимагає подальших системних досліджень.

Література

- Cooke Ph., Heidenreich M., Braczyk H.-J. *Regional Innovation Systems: the Role of Governance in a Globalized World* / Ph. Cooke, M. Heidenreich, H.-J. Braczyk. – London ; New York : Routledge, 2004.
- Asheim B. T., Isaksen A. *Location, agglomeration and innovation: Towards regional innovation systems in Norway?* / B. T. Asheim, A. Isaksen. – Oslo, STEP GROUP, Report №13-96, 1996. – 64 p.
- Stein J. A. *Is there a European Knowledge system?* / J. A. Stein // *Science a. publ. policy.* - Guildford, 2004. Vol. 31, No 6. – P. 436–447.
- Водопьянова Е. В. *Европа в поисках инноваций* / Е. В. Водопьянова // *Современная Европа.* – 2014. – № 2. – С. 31–41.
- Білозубенко В. С. *Інноваційна система Європейського Союзу: особливості формування та розвитку* : монографія / В. С. Білозубенко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. – 466 с.
- Soskin O. *Role of state regulation in formation of modern economic model: changing imperative in the conditions of chaos* / O. Soskin // *Economic Annals* – XXI. – 2013. – No 1–2(1). – P. 3–7 [Electronic resource]. – Access mode : <http://soskin.info/ea/2013/1-2/20132.html>
- Наукова та інноваційна діяльність в Україні 2014 [Статистичний збірник]. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
- Global Innovation Index 2015 [Electronic resource]. – Access mode : http://www.wipo.int/econ_stat/en/economics/gii
- Doing Business 2015-2016 [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2016>
- Global Competitiveness Report [Electronic resource]. – Access mode : http://www.liberinellagora.it/wp-content/uploads/2014/09/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15-part-1.pdf
- E-Government Survey, 2014 [Electronic resource]. – Access mode : https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf
- Networked Readiness Index 2015 [Electronic resource]. – Access mode : <http://evconsulting.com/identity/ev-press-corner/ev-in-media>
- Обзор инновационного развития Украины. – ООН. Нью Йорк и Женева, 2013. – 168 с.
- EUROPE 2020. *A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth* [Electronic resource]. – Access mode : <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%2007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- Інновації в Польщі: Рішення питання про вартість у 10 мільйонів євро [Електронний ресурс]. – Access mode : <http://www.worldbank.org/ru/news/feature/2013/08/14/innovation-in-poland>
- Innovation Union Scoreboard 2015 [Electronic resource]. – Access mode : http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/files/ius-2015_en.pdf
- OECD (2011). *Reviews of Regional Innovation: Regions and Innovation Policy.* Publications on Regional Development. – 315 p.
- Фрессине Жан-Мари. Кластеры конкурентоспособности вокруг «треугольника» инноваций / Жан-Мари Фрессине // *Бюллетень Инновационные Тренды.* – 2011. – № 11. – С. 4–6.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2016

References

- Cooke, Ph., Heidenreich, M., & Braczyk, H.-J. (2004). *Regional Innovation Systems: the Role of Governance in a Globalized World*. London; New York: Routledge.
- Asheim, B. T., & Isaksen, A. (1996). *Location, agglomeration and innovation: Towards regional innovation systems in Norway?* Oslo: STEP GROUP.
- Stein, J. A. (2004). *Is there a European Knowledge system?* *Science a. publ. policy*, 31(6).
- Vodopianova, E. V. (2014). *Europe in search of innovations.* *Sovremennaya Yevropa (Modern Europe)*, 2, 31-41 (in Rus.)
- Bilozubenko, V. S. (2012). *Innovation system of the European Union: features of forming and development.* Donetsk : DonNUET (in Ukr.)
- Soskin, O. (2013). *Role of state regulation in formation of modern economic model: changing imperative in the conditions of chaos.* *Ekonomichnij Casopis-XXI (Economic Annals-XXI)*, 1-2(1), 3-7. Retrieved from <http://soskin.info/ea/2013/1-2/20132.html>
- Scientific and innovative activity in Ukraine for 2014* (2015). Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukr.)
- Global Innovation Index 2015* (2016). Retrieved from http://www.wipo.int/econ_stat/en/economics/gii
- Doing Business 2015-2016* (2016). Retrieved from <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2016>
- Global Competitiveness Report* (2014). Retrieved from http://www.liberinellagora.it/wp-content/uploads/2014/09/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15-part-1.pdf
- E-Government Survey* (2014). Retrieved from https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf
- Networked Readiness Index 2015* (2015). Retrieved from <http://evconsulting.com/identity/ev-press-corner/ev-in-media>
- UNEC (2013). *Review of innovative development of Ukraine.* New York and Zheneva. (in Russ.).
- EUROPE 2020. *A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth* (2014). Retrieved from <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%2007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>
- The World Bank (2013). *Innovations in Poland: a 10-million-euro question.* Retrieved from <http://www.worldbank.org/ru/news/feature/2013/08/14/innovation-in-poland>. (in Rus.)
- Innovation Union Scoreboard* (2015). Retrieved from http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/files/ius-2015_en.pdf
- OECD (2011). *Reviews of Regional Innovation: Regions and Innovation Policy.* Publications on Regional Development.
- Fressine, J.-M. (2011). *Clusters of competitiveness round the «triangle» of innovations.* *Biulleten Innovatsionnyie Trendy (Bulletin of Innovative Trends)*, 11, 4-6 (in Russ.).

Received 10.02.2016